

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. —, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno uravni Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20. ; nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Izhaja — izvemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokoptat se ne vračajo. — Zdalatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik tiskarna Edinost. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročilna znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in cel' leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Kralj na Tirolskem

Italijanska kraljeva dvojica N. V. kralj Viktor Emanuel III. Savojski in N. V. kraljica Jelena sta obiskala pred kratkim Južni Tirol, ali kakor se uradno imenuje Tridentinsko Benečijo. Bil je to obisk zmagovalnega kralja-vojaka, ki se mesece in mesece spremljal in ob blizu zasledoval borbe in požrtvovalnost svoje številne vojske, katere žrtve so bile končno poplačane z dvema pokrajinama, ki sta po saint-germanski mirovni pogodbi pripadli kraljevini Italiji in znatno povečali njeno dotedanje ozemlje.

Vladarjev obisk na Tirolskem ni bil potemtakem le navaden vladarski obisk, kakor smo jih bili vajeni pred vojno, temveč je imel za kralja-vojaka še posebno važnost — recimo — čisto osebnega značaja. Kralju je bila dana prilika, da si neposredno pogleda sadove, ki jih je prinesla Italiji zadnja vojna, pridobitve, s katerimi se je Italija povečala baš pod njegovo vlado. Videl je eno tistih dežel, katerih zgodovina bo tesno zvezana tudi z njegovim imenom, naj bo tem deželah usojena kakršnakoli bodočnost. Kralj Viktor Emanuel je imel pri tem užitek in zadovoljenje, ki mu ga s človeškega stališča mora vsakdo iz vsega srca privoščiti.

Toda bili bi preveč enostranski, ko bi naglašali le to »osebno« stran pomena kraljevega obiska na Tirolskem. Popularnost sedanjega italijanskega kralja med italijanskim ljudstvom je znana. Znana so tudi njegova demokratična čustva. Vladar s takšnim demokratičnim naziranjem se ne more zadovoljiti le s tem, da vidi gore, reke, polja in planine dežel, ki jih je osvojil. Tako sebično zmagovalje bi bilo za dostovalno absolutističnemu Ludoviku XIV. ki se je ponašal z geslom »L'Etat, c'est moi« (država sem jaz), nikar pa ne more zadovoljevati kralja parlamentarne monarhije, kakršna je Italija. Geslo moderne vladarja ni več »država sem jaz«, temveč »država je ljudstvo, a jaz sem prvi državljani«.

Zato more vladar moderne države biti srečen, vesel, zadovoljen le tedaj, ako je srečno, veselo, zadovoljno ljudstvo njegove države. Vladarjevo zmagovalje je torej najslavnijejše proslavljeno le tedaj, ako ga proslavlja ljudstvo samo. Ako velja to za vseljeno prebivalstvo Italije, velja še v večji meri za prebivalstvo tistih dežel, ki jih je zmaga na novo priključila k tej kraljevini.

To pa, kar se je italijanskemu kralju zgodilo na njegovem nedavnem potovanju po Tirolskem, to, kar mu je bilo dano videti in opazovati, ni moglo vzbujati v njem občutkov takega zadovoljenja. Poročali smo že, da so nemški poslanci z Južnega Tirolskega izdali proglas, v katerem so izjavili, da se kraljevega sprejema ne bodo udeležili. Njihov nastop je žel pri nemškem prebivalstvu splošno posnemane. Ljudstvo se je obnašalo kakor da bi se ne bilo zgodilo nič posebnega. H kraljevini sprejemanju, ki so se vršili v nemškem delu Tridentinske Benečije skoraj izključno na uradnih tleh železniških postaj, je prišlo razen uradno prisiljenih oseb le malo Nemcev, kakor se da sklepati po poročilih nemških tirolskih listov. Nobenega vzklaka iz nemških ust, nobenega zanimanja, nikake radovednosti. Povsod splošna in trdovratna ravnodušnost, ki je izzvenevala v tiho, toda značilno in pomembno politično demonstracijo. Demonstrirale so celo uradne osebe. V tem se je posebno »izkazal« bocienski župan dr. Perathoner, ki je s svojim nastopom pokazal, da je morda najpredrežnji župan cele Italije.

Ta demonstracija tirolskih Nemcev je bila tem pomembnejša, ker se je izvršila v mejah in v obliki popolne korektnosti. Razsodba bocienskega okrožnega sodišča, s katero se potrjuje zaplemba lista »Tiroler«, ki je bil objavljen omenjeni proglas nemških poslancev, pravi, da je bila zaplemba pravilna vsled tega, ker so poslanci v svojem proglasu očitali italijanski

vladi pristranost in sovraštvo proti Nemcem, dočim ni v proglasu nič takega, kar bi bilo naperjeno proti kralju. »Odsotnost (namreč poslancev) bi se morda lahko smatrala za dejanje nevljudnosti, toda nikar ne za dejanja sovražstva proti kraljevi osebi.« Kar velja za nemške poslance mora veljati tudi glede nemškega prebivalstva na Tirolskem. Tudi ljudstvo ni nastopilo proti kralju, temveč proti vladi, katere neodnost in zaslepljenost je tudi edino kriva, da je sploh moglo do kaj takega priti. Vsekakor pa je nastop tirolskih Nemcev jassen dokaz, da mora vladati med tamkajšnjim prebivalstvom strašno nezadovoljstvo.

Kakšen pa bo odmev nastopa tirolskih Nemcev? Ali ga bo vlada razumela? Ali bo spoznala, kaj so ji tirolski Nemci hoteli povedati s svojo nevljudnostjo? Sodeč po sedanjih skušnjah, se najbrže ne bomo motili, ako rečemo, da vlada tudi te lekcije ne bo v stanu presoditi. Ako bi jo hotela razumeti, bi morala najprej razumeti pravi položaj na Tirolskem in sploh v novih pokrajinah. Ko bi prišla do tega, bi se potem tudi brez vsake težkoče povzpela do druge stopnje, t. j. spoznala bi tudi, zakaj so tirolski Nemci in sploh vsi Neitalijani v novih pokrajinah nezadovoljni. Tedaj bi tudi videla, da ne more biti drugače, da novi državljani ne morejo biti zadovoljni s svojim položajem tudi pri najboljši volji ne.

Dosedaj nismo našli še nobenega italijanskega državnika in sploh nobenega Italijana, ki bi bil položaj v novih pokrajinah temeljito proučil in temeljito razumel. Vzemite najinteligentnejšega in nepristranskega Italijana in začnite z njim razpravljati o položaju v novih pokrajinah in videli boste, da je popolnoma nedozveten za najenostavnejša dejstva. Skliceval se bo na liberalnost Italije in italijanske ustave, češ, z njo so zadosti zajamčene pravice drugorodnih manjšin, s katerimi se po zakonu in v duhu tradicij postopa popolnoma enako kot z Italijani samimi. Toda ravno v tem naziranju je tista temeljna zmeta, ki jim ne da, da bi stvar pravilno presodili. Metati tirolske Nemce v en koš z Italijani ne pomeni nič drugega kot zanikati njih obstoj; enakost z državljani italijanske narodnosti, ki se jim ponuja, je le zanikanje njihove enakopravnosti. Njihova enakopravnost kakor tudi enakopravnost nas Slovanov v novih pokrajinah ne more priti do izraza v enakosti z Italijani iz enostavnega razloga, ker nismo Italijani! Ako hoče Italija zadovoljiti svoje nove državljane, mora poiskati popolnoma drugačno politiko napram njim. V prvi vrsti pa jih mora tudi ona priznati, kakor so oni sami priznali dovršeno dejstvo aneksije in svoje pripadnosti k Italiji! Oblika takega priznanja pa je le avtonomija, ki jo zahtevajo Nemci v svojih spomenicah, ki jo zahtevamo tudi mi Julijski Jugoslovenci in ki je tem bolj opravljena in tem bolj potrebna, ker je zahteva po nji utemeljena ne samo v posebnem narodnem, temveč tudi gospodarskem položaju novih pokrajin.

To so hoteli povedati tirolski Nemci s svojo nevljudnostjo. Ali je bil njihov nastop primeren ali ne, o tem se da razpravljati, v kar pa se tukaj nečemo spuščati. Ali so Tirolci hoteli le dati izraz svojem nezadovoljstvu, ne da bi s tem zasledovali kakega posebnega cilja, ali pa so uprizarili svoj nastop z namenom, da prisilijo italijansko vlado, da spremeni svojo dosedanje politiko nasproti njim, nam tudi ni znano. Ako je bil to njihov namen, se žalibog mora reči, da smo še daleč od takih sprememb, ki bi si jih želeli tirolski Nemci in ki si jih želimo tudi mi glede nas. Vsekakor pa ni ta »tirolski incident« nikakor še zaključen. Na prihodnjem zasedanju rimskega parlamenta bo gotovo imel primeren odmev. Še le tedaj bomo lahko videli, koliko je zalegel.

so večinske stranke priredile dr. Ribarju viharne ovacije. Dr. Ribar je zavzel predsedniško mesto in v kratkem govoru naglašal velike zakonodajne naloge narodne skupščine. Vidovdanska ustava garantira vsakemu državljanu popolno ravnopravnost. Za podpredsednike so bili izvoljeni: radikalec Vujičić (146 glasov), musliman Hrasnica (135) in sam. kmet Ivan Urek (148). Praznih 30 glasov. Seja je bila nato odgodena.

Albanske vstaje vodijo tuji agenti
ZAGREB, 21. »Riječ« poroča iz Belgrada, da pomenjajo dogodki v Tajmiških začetc arnavtskih akcij na jugoslovenskih mejah. Vlada ima nepobitne dokaze, da arnavtska akcija ni samo navadna razbojniška akcija, marveč da ima značaj tehnično organizirane akcije.

Italijanske vesti
BELGRAD, 21. Najnovejše, v italijanskem časopisu lansirane vesti o odstopitvi luke Baroš s strani Jugoslavije Reki so brez vsake podlage. Na merodajnem mestu, je dobil dopisnik »Slov. Naroda« zagotovilo, da ne obstoja še absolutno nikak definitivni sporazum glede tega vprašanja med interesiranimi državami.

Čehoslovaška

Program Beneševе vlade odoben
PRAGA, 22. Program nove Beneševе vlade pod predsedništvom drja Beneša je bil sprejet z glasovi koalicijskih strank proti glasovom komunistov, Nemcev in neznanke skupine poslancev Bručekga (levi socialdemokrat). Poslanci Modračekove skupine (napredni socialisti) in poslanci stranke malih obrtnikov niso glasovali.

Bolgarska

Proces Radoslavov. — Zasliševanje generala Žekova
SOFIJA, 21. General Žekov je sprejel obtožnico šele v razpravni dvorani, ko se je tam pred dnevi javil. Bivši generalisimus bolgarske vojske je po katastrofi Bolgarije odšel v Berlin. Državno sodišče mu ni dovolilo roka 7 dni za odgovor, marveč je moral podati takoj svoje izpovedbe. V imenu Žekova je predlagal njegov zagovornik Toškov povabilo številnih, uglednih politikov, generalov in diplomatov za svedoke. Branitelj odklanja krivdo in soudeležbo Žekova pri napovedi vojne v Srbiji in ententi. Ko je sodni dvor Žekovu predočil, zakaj se ni poprej vrnil v domovino, je odgovoril, da so ga zavrale — tuje države.

Rusija

Ruski socialni revolucionarji in sovjeti
PRAGA, 22. Kerenskij je imel pogovor z nekim zastopnikom lista »Čas«. Kerenskij je izjavil, da so govornice o sporazumu med socialnimi revolucionarji in boljševiki popolnoma izmišljene. Socialni razvoj, ki se je začel l. 1905, je še žel mimo boljševikov, in je prišel k svojemu logičnemu zaključku, t. j. do demokracije ruskih kmetov. Ruske politične stranke — je zaključil Kerenskij — morajo spremeniti svoje programe in svojo taktiko, kajti nove oblike ruskega življenja so izražene v formuli: »Ne monarhizem, ne komunizem!«

Ogrska

BIVSI CESAR KAREL ZOPET NA OGRSKEM
DUNAJ, 22. Včeraj predpoldne je prišel bivši avstrijski cesar v Oedenburg. Iz svoje bivališča Hartenstein na Švicarskem je pobegnil na aeroplano. Karel Habsburški je porabil priložnost proslave desetletnice svoje poroke, da si je izposloval malo več svobode kot po navadi, ter je na ta način prevaril švicarsko vlado.

Ta vest, ki se potrjuje tudi v diplomatskih krogih, je povzročila na Dunaju veliko vzemirjenje. Kancelar Schober je sklical sejo ministrskega sveta. Dunajska posadka je pripravljena za odhod na ogrsko mejo.

KARLOV BATALJON. — LEGITIMISTIČNA VLADA.

DUNAJ, 22. Vest, da je bivši cesar Karel s soprogo prišel v Oedenburg, se potrjuje. En ogrski bataljon je prisegel Karlu zvestobo ter se je sestavil v legitimistično vlado pod predsedstvom Rakovskega. Prvijo, da namerava Karel korakati proti Budimpešti.

BUDIMPEŠTA, 22. Ogrski dopisni urad javlja: Od snoči so vse telefonske in železniške zveze z Zapadno Ogrsko pretrgane. En del ogrskih odposlancev, ki imajo iti na konferenco v Portorose, ne more nadaljevati svojega potovanja, ker se voznja v Avstrijo ne more nadaljevati.

Ogrska zadovoljna z benečkim sporazumom

BUDIMPEŠTA, 22. Ministrski predsednik Bethlen je izdal na narod proglas, v katerem pravi, da je s sporazumom, ki se je sklenil v Benetkah, razmeroma dovoljen, in naglašja, da je sveta dolžnost vsakega ogrskega državljanca, da vestno spoštuje mednarodne pogodbe. Bethlen se posebno obrača do vstajev v Zapadni Ogrski. Opozorja na amnestijo, ki jo je objavila Avstrija, in predložuje narodno nesrečo, ki bi zadelo Ogrsko, ako bi se vstaji ne hoteli pokoriti.

Vlada je obenem izdala stroge ukrepe proti tistim, ki bi ne hoteli položiti orožja.

Avstrija

Dunajski novinarji za pomiločenje moril a grofa Tizze

DUNAJ, 22. Dunajsko časninarsko združenje je poslalo predsedniku ogrskega ministrskega sveta grofu Bethlenu brzojavko, v kateri ga v imenu človečnosti in časninarske zvestosti prosi, naj bi se smirna obsodba, izrečena proti ogrskemu časninkarju Pavlu Keriju, ki je bil obsojen radi sokrivde na umoru grofa Tizze, ne izvršila.

Italija

Poljedelski minister v Gorici

GORICA, 21. Poljedelski minister Mauri je obiskal griče pri Podgori in Oslavju ter se je nato šel poklonit truplom neznanim vojakov, ki se nahajajo v cerkvi na Travniku. Minister je obiskal kmetijsko šolo. V mestnem magistratu je sprejel razna odposlanstva, med katerimi je bilo tudi nekoliko slovenskih. Spremljal je tudi truplo neznanega vojaka, ki se je pripeljalo s Sv. Marka v Gorico, in je položil na rakev lovrorjev venec.

Po pojedini, ki se je vršila v Hotel de la Poste, je minister odpotoval v Idrijo, kjer je obiskal rudnik in razne kovinarske delavnice.

Anglija

Lloyd George pojde v Washington
LONDON, 22. Lloyd George se bo vkrcal 5. novembra na parnik »Aquitania« s katerim bo odpotoval v Ameriko. Lloyd George bo najbrže spremljal Balfour.

De Valerova brzojavka papežu in angleškim tisk

LONDON, 22. »Times« pravi, da bo De Valerova brzojavka papežu potrla in da bo v angleškem narodu izzvala veliko zadoščanje. Ta brzojavka — pravi »Times« — je velika predrznost napram papežu samemu kakor tudi napram kralju Juriju, katerega skrb za irski narod je dokazana. Z eno besedo ta brzojavka je skozinskoz brezobzirna. Ako govori De Valera v imenu večine irskega ljudstva, tedaj je le malo upanja, da pride do miru.

LONDON, 22. V odločilnih krogih mislijo, da je De Valerova brzojavka papežu povečala že obstoječe težkoče. Kljub temu pa se je posrečilo preprečiti pretirane pogajanje, kajti prihodnja seja angleško-irške konference se bo vršila v ponedeljek.

LONDON, 22. Listi protestirajo proti brzojavki, ki jo je De Valera poslal papežu, in jo smatrajo za razžaljenje napram kralju Juriju in za veliko oviro, ki bo škodovala angleško-irskim pogajanjem. V brzojavkah, ki sta si jih poslala kralj in papež — pravi »Daily Chronicle« — ni nič takega, kar bi moglo škoditi pogajanjem. List dostavlja, da se zna zgoditi, da Lloyd George spričo položaja ne bo mogel iti v Washington. »Daily Mail« pravi, da je ministrski predsednik mnenja, da se pogajanja ne bodo mogla nadaljevati, ako se člani irskega odposlanstva strinjajo z De Valero.

Nemčija

Vprašanje Gornje Šlezije pred pruskim deželnim zborom

BERLIN, 22. Ministrski predsednik Stengerwald je imel v deželnem zboru govor, v katerem je globoko ginjen razpravljaval o vprašanju Gornje Šlezije. Rekel je, da je odločitev Zveze narodov nova nesreča za Nemčijo in za Prusijo. Ako bodo nemški vodilni krogi žrtvovali Gornjo Šlezijo — je nadaljeval govornik — bodo s tem odpravili vsako možnost pravega miru in vsaka podlaga prave gospodarske obnovitve bo močno omajana, kajti gospodarska moč Nemčije, s katero naj bi plačala vojno odškodnino, je bila že skrčena do skrajnih mej, kakor je moral priznati sam Lloyd George.

Stengerwald je zaključil svoj govor pozivajoč Nemce k notranjemu miru in redu ter je poslal Nemcem v Gornji Šleziji topli pozdrav.

Albanija

Nova albanska vlada

DRAC, 22. Nova albanska vlada pod predsedništvom Evangelija se je predstavila narodni skupščini, dasi nekatera ministrska mesta še niso zasedena. Nova vlada je dobila od narodne skupščine skoraj enoglasno zaupnico. Skupine parlamentarne opozicije pa niso bile pri tej seji. Bolj in bolj se razodeva borba, ki se razvija med »demokrati« ali »sveto zvezo« in med stranko, ki ji je na čelu Dey in ki se imenuje stranka prebujenja. Dejstvo, da se je sedanja kriza rešila na ta način, sicer dokazuje, da so demokraci v večini, toda razlika v moči med enimi in drugimi je zelo neznačajna.

Portugalska

Po revoluciji v Lisaboni

LISABON, 21. Nova vlada je odredila splošno razorožitev. Revolucionarji so aretirali in potem ubili bivšega ministra Barboza.

RIM, 22. Portugalsko poslanstvo v Rimu je dalo agenciji Stefani sledeče obvestilo o zadnjih revolucionarnih dogodkih na Portugalskem: Predsednik republike je videl potrebo takojšnje rešitve temeljnih vprašanj, ki se tičejo gospodarskega, finančnega in političnega življenja portugalske države, ter je sprejel ostavko vladno, ki jo je predložil njen predsednik Antonio Granjo, in je sklenil imenovati novo vlado, ki je sestavljena iz samih strokovnjakov na vseh poljih državne uprave. Vlada stoji izven strank, toda vse stranke so obljubile, da jo bodo podpirale. Predsednik nove vlade je polkovnik Manuel Maria Coelho.

Obvestilo naštevata nato nove ministre po imenu in njihovom dosedanjem poklicu ter obrazlaga tako-le program nove vlade: Nova vlada bo preuredila vse panoge javne uprave z namenom kar največjega varčevanja. Prizdevala si bo, da omogoči čim uspešnejši razvoj vseh državnih ustanov, da bodo čim izdatneje vršile naloge, ki jim je poverjena v državni organizaciji. Vlada bo čim prej rešila vprašanje proračuna, davkov in carin. Državni stroški se bodo zmanjšali in vsled tega se bo skrčilo tudi državni primanjkljaj. V skladu s potrebami prebivalstva bo vlada preuredila javne urade in občinske uprave ter bo skrčila število uradnikov. Dalje bo vlada določila smernice notranje in zunanje trgovine ter bo sklenila primerne trgovske pogodbe. Davčno breme na Portugalskem in v naselbinah se bo olajšalo. Vojska in mornarica se bosta preuredili kakor to zahtevajo državne potrebe. Nova vlada odgovarja tako željam naroda in se lahko

smatra za pravo narodno vlado bodisi glede svoje sestave bodisi glede svojega programa.

Turčija

Sporazum med Turško in Francijo podpisan

CARIGRAD, 21. Listom poročajo iz Angore, da je bil včeraj podpisan sporazum med angorsko vlado in Francijo. Francija je privolila, da se meja, ki je šla ob bagdadske železnice do Nisibina, popravi v prilogi Turški. Francija si pridruže pravico, da si lahko zgradi nove železnice.

Amerika

Vprašanje umešnitve ameriških čet iz Nemčije

LONDON, 22. »Associated Press« je prejela iz Washingtona: Misli se, da se bodo čete Zedinjenih držav v 14 dnevih začele umikati z obrenskega ozemlja. Po končni ratifikaciji mirovne pogodbe z Nemčijo se bodo te čete začele vrnati v Ameriko.

PARIZ, 22. Agencija Havas pravi, da še ni bilo odločeno, ali se bodo vse ameriške čete umešnile iz obrenskih pokrajin. Nemčija sama želi še bolj kot zavezniki, da bi omenjene čete ostale še nadalje na svojem mestu.

Delo naših poslancev

Naš poslanec dr. Podgornik je vložil na vlado sledečo interpelacijo:

Podpisani vpraša ministrskega predsednika in ministra za notranje zadeve, naj mu povesta:

1. Na katerih zakonitih določbah slovi okrožnica civilnega komisariata za politični okraj Gorico od 1. julija leta 1921. št. 741-II-2, katera je bila razposlana na vse občine okraja in v kateri »se vsi občinski uradi opominjajo, da morajo biti občinski pečat kakor tudi sploh vsi pečati na aktih dvojezični in da morajo vsebovati službeno označbo oodne občine« ter da »se mora službenim spisom, ki so prirejeni v slovanskem jeziku, prilagati vedno tudi oadni službeno overovljeni prevod v italijanskem jeziku« in da »se bodo občinske mu uradu v slučaju, da bi se ne držal navedenih določb, vrnilo spisi, da jih uradi, pri čemer si pa komisariat pridruže pravico ukreniti v slučaju ponovnega neupoštevanja še druge mere»;

2. ali sta iz obzira do onega spoštovanega jezika slovanskega prebivalstva v novih provincinah, ki se je obljubilo in službeno razglasilo pri najbolj slovenskih prilikah, pripravljena takoj poskrbeti, da bodo civilni komisariat političnega okraja Gorice in seveda tudi vsa kraljeva oblastva v Julijski Benečiji sprejemala in podvrkla rednemu uradovanju vse v slovanskem jeziku prirejene akte in spise občin kakor tudi drugih javnih ustanov ter privatnikov, in dati razveljaviti zgoraj omenjeno okrožnico.

Podgornik.

Na to interpelacijo je dobil poslanec Podgornik sledeči odgovor:

Kmalu po zasedbi Julijske Benečije je takratni guverner te pokrajine odredil, da morajo dvojezične občine rabiti pri potrdilih službenih listin dvojezičen pečat, ako že ne mislijo vpeljati pečata s samoitelijanskim besedilom.

Polagoma je iz praktičnih razlogov in v interesu občin in privatnikov samih obveljalo načelo, da naj se zahteva pri vsakem spisu v slovanski tudi italijanski prevod.

To so velevati tudi razlogi očitne potrebe, kajti uradniki, ki poznajo imenovani jezik, so jako redki, redki tudi med onimi izpod prejšnjega režima. S tem se je zasledoval namen, da se omogoči čim hitrejša rešitev vlog.

Kakor pri prvi tako so se tudi pri drugi določbi delale izjeme, ako je iz praktičnih ozirov prenehal razlog, da bi se vztrajalo pri upoštevanju gornjih določb. Toda včasih je bilo treba na imenovani določbi kako občino izrečno opozoriti, da se prepreči težke zlorabe. Tipičen je slučaj občine Voschije (Vojskega), ki je zavrnila neko okrožnico Generalnega poveljnštva kraljevskih čet v Julijski Benečiji s slovensko pripombo: »Prosimo, da bi dopisovali v slovensčini, ker občina ne pozna italijansčine«.

Na splošno pa so se (tudi vsled tega, ker se je italijanski jezik od premirja sem bolj in bolj širil in razumel) vse občine in vsi privatniki prilagodili gornjima določbama, ne da bi se kazali preveč nezadovoljne.

Toda po volitvah so mnogi mislili, da je prišel hip, ko se udomačeni običaji lahko puste v nemar, ter so skušali v spisih, naslovljenih na urade odnosnih okrajev, in na pečatih zopet vpeljati rabo samo slovenskega jezika. Tedaj (1. preteklega julija) je smatral gorški civilni komisariat za primerno, da zopet opozori na veljavo določb in na udomačeni običaj ter je razposlal okrožnico, ki je predmet interpelacije. Ta okrožnica ne vpeljuje nobenih novih določb, temveč potrjuje že obstoječe, ki bi jih iz zgoraj obrazložjenih razlogov ne bilo umešno preklapati.

Končno je treba naglasiti, da dopisujejo od 45 slovanskih občin gorškega okraja tri — in sicer Sempeter, Števerjan in Kojško — že dolgo in vedno v italijanskem jeziku; dalje, da se drugih deset občin trudi dopisovati v italijansčini kljub temu, da naš jezik poznajo le v skromni meri, in slednjic,

da pišejo vse občine v italijanski, kadar zahtevajo koncesije ali ugodnosti.

Rim, 15. oktobra 1921.

Državni podtajnik: Beviome.

MI smo večina v Istri!

V svoji petkovi številki trdi «Nazione», da so Slovani v Istri s pomočjo avstrijske vlade uživali privilegirani položaji...

In potem prihaja s svojimi dokazi. Prvi dokaz bi bil: uspeh zadnjih volitev! Res, drzno je pero, ki se sklicuje na ta uspeh...

Drugi dokaz tržaškega lista naj bi bil v trditvi, da se v Istri ne more govoriti o ustaljenih jezikih in narečjih, ko je znano, da je bila narodnost kake vasi vsikdar odvisna od narodnosti vsakodobelega...

«Nazione»? Če trditi nadalje, da tista predvojna slovenska večina je bila le plod avstrijskih umetnih statistik. Na tej premisi dohaja do zaključka, da to, kar je bilo, ne dokazuje nič o resničnem narodnostnem stanju v deželi, marveč odločno da je le to, kar je sedaj, od leta 1921 dalje.

Sicer pa naj bi bili malo bolj previdni s svojimi zatožbami proti avstrijskemu sistemu. Ves svet ve namreč, kako so se tresle dunajske hlače, čim je Rim — vsled poziva kakega Rizzija — zagrmel, ali direktno proti Dunaju, ali pa tudi preko — Berlina!

Ravno zato pa jaha «Nazione» le svojevoje konja, češ, vojna je temeljito prevrgla razmere: toliko in toliko Slovanov je odšlo, in na njih mesto je prišlo toliko in toliko naših bratov.

Po logiki in pravičnosti «Nazione» seveda — da! Zaključuje namreč enostavno, da se Istra ne more več upravljati kot dvojezična dežela. To se pravi, da pravičniki pri «Nazione» ne priznavajo več niti slovenske manjšine! Po mnenju tržaškega lista ne more biti več govora o mešani upravi, o upravi, na kateri bi sodelovali tudi Slovani!

In potem naj bi svet verjel, da je Italija — čim bi si prisvojila to stališče — svobodoljubna, svojim narodnim manjšinam pravično država?!

vična država?! Hujše ne bi bila mogla «Nazione» kompromitirati države in nje uprave!

Sila more naravo pač ovirati, udušiti je ne more nikdar! To je naša vera, ki nas bo krepila v boju za pravico vseh pravic: za pravico vsakega naroda do življenja na solncu enake pravice!

Napredek človeštva

Pesimisti trdijo, da človeštvo od pametiveka do danes ni prav nič napredovalo, ker sodobni človek ne živi nič srečnejše, nego so živel njegovi davni pradedi.

Svetovna vojna nam je podala nepobitne dokaze človeškega napredka. Ta napredek obstoji sicer v čudovitem spopolnjenju tehnike, ubijanja človeka, a je vendarle napredek. Če bi kateri starih faraonov, če bi kakšen Xerxes, Hani-bal, Cezar ali Aleksander opazoval moderne bitke, ne bi bilo njegovega strmenja ne konca ne kraja.

Eden teh je napravil žalosten konec pred nekaj tedni v Angliji na svojem poskusnem poletu. Šestintrideset človeških življenj je bilo žrtvovanih temu eksperimentu.

Stara grška falanga je veljala za sijajen produkt vojne taktike; danes bi bila ta formacija naravnost smešna in nekoliko šrapnelov bi zadostovalo, da bi jo vničili.

Človeštvo je vendarle napredovalo. Tisti, ki pravijo da ni, so v zmoti, kajti napredek je tukaj, dokazan s statističnimi. Vojne statistike so dokaz napredka. Vsi se še dobro spominjamo, kako so se Nemci ponašali s svojimi ogromnimi oblegalnimi topovi in Francozi s svojimi izvrstnimi poljskimi topovi.

Človeštvo je vendarle napredovalo. Tisti, ki pravijo da ni, so v zmoti, kajti napredek je tukaj, dokazan s statističnimi. Vojne statistike so dokaz napredka. Vsi se še dobro spominjamo, kako so se Nemci ponašali s svojimi ogromnimi oblegalnimi topovi in Francozi s svojimi izvrstnimi poljskimi topovi.

Človeštvo je vendarle napredovalo. Tisti, ki pravijo da ni, so v zmoti, kajti napredek je tukaj, dokazan s statističnimi. Vojne statistike so dokaz napredka. Vsi se še dobro spominjamo, kako so se Nemci ponašali s svojimi ogromnimi oblegalnimi topovi in Francozi s svojimi izvrstnimi poljskimi topovi.

Človeštvo je vendarle napredovalo. Tisti, ki pravijo da ni, so v zmoti, kajti napredek je tukaj, dokazan s statističnimi. Vojne statistike so dokaz napredka. Vsi se še dobro spominjamo, kako so se Nemci ponašali s svojimi ogromnimi oblegalnimi topovi in Francozi s svojimi izvrstnimi poljskimi topovi.

Človeštvo je vendarle napredovalo. Tisti, ki pravijo da ni, so v zmoti, kajti napredek je tukaj, dokazan s statističnimi. Vojne statistike so dokaz napredka. Vsi se še dobro spominjamo, kako so se Nemci ponašali s svojimi ogromnimi oblegalnimi topovi in Francozi s svojimi izvrstnimi poljskimi topovi.

liko prej polotila in tudi intenzivnejše se je pečala z njo. Poljedelski večtaki priporočajo farmerjem, naj si nabavljajo stroje, da odvrzamejo delo delavcem. V industriji tega ni treba še le priporočati, kajti prevzeli so ga že povsod, kjerkoli je bilo doslej mogoče, in z novimi iznajdbami ga prevzemajo še nadalje.

Kljub temu je stroj koristen človeku: če mora delati stroj namesto človeka, naj dela stroj. Stroj naj razbremeni človeka in olajša njegovo delo. Ali pravca kaže, da se to ne godi. Stroj povzroča le brezposelnost, nadprodukcijo in s tem še večjo brezposelnost in vse njene strašne posledice.

Stroj prinaša blagoslov le onemu, ki ga ima in ki razpolaga z njim. Danes je to kapitalist. Kadar bo človeška družba imela stroje in razpolaga z njimi, tedaj bodo njej prinašali blagoslov in tedaj ne bo človeških delavnih živali.

Državni dolgovi

Naraščanje državnih dolgov — piše Paul Louis — je tako hitro, da ga je težko zasledovati, in številke, ki veljajo danes, so po enem mesecu že popolnoma netočne.

Ameriška revija «The Amerika» je koncem preteklega leta priobčila podatke, ki so danes seveda že popolnoma zastareli, ki pa nam vendarle omogočajo, da si napravimo približno sodbo o neverjetnem naraščanju državnih dolgov.

Francija je bila l. 1913. dolžna 32 milijard; v oktobru l. 1920. pa že 232 milijard in gotovo 300 milijard meseca oktobra t. l.

Anglija l. 1913. leta 18 milijard, pred desetimi meseci pa že 192 milijard.

Italija 1913. l. 15 milijard, kar pomeni že ogromni dolg za to državo z razmeroma slabo razvitem narodnim gospodarstvom. Njen dolg pa znaša že nad 100 milijard, kar dosega skoraj že višino vsega italijanskega narodnega bogastva.

Zedinjene države severne Amerike so vstopile zelo pozno v vojno in kljub temu se je njih državni dolg od 5 milijard povzdignil na 120 milijard. Belgijski državni dolg je od 5 narasel na 15 milijard; romunski od 1½ na 21 milijard. Tudi državni dolgov britanskih dominijov so občutno narasli.

Nova Čehoslovaška republika se je rodila z državnim dolgom, ki znaša 35 milijard, in gospodarski bedna Poljska pa z dolgom 48 milijard.

Turški državni dolg je od 3 milijard narasel na 12 milijard, dasiravno je sedanja Turška le nekaka senca prejšnje velike države in je izgubila najbogatejše dežele.

Vprašanje nastaja: kdo bo plačal vse te ogromne milijarde? Vsekakor se dozeveda, da za potravanje teh dolgov ni nikjer pravega navdušenja, ne pri bogatih in seveda še manj pri — revnih.

Delavsko gibanje

Križa v nemški socialdemokratični stranki. Te dni so imeli berlinski člani nemške socialdemokratične stranke (stranke Scheidmanna in Noske-a) shod, na katerem so objeli novi program, ki je bil sprejet na zbornem strankarskem kongresu v Goerlitzu. Mi smo sčasoma poročali o tem programu. Rekli smo, da nomeni jasno znanikanje vseh socialističnih načel in omogočanje stranki sodelovanje v vladi z nemško ljudsko stranko, ki je izvrševalni organ znanega nemškega kapitalističnega magnata Stinnesa.

Pa nika v Nemški Avstriji. Valed naglega padanja avstrijske valute, je nastala med avstrijskimi množicami prava panika. Vsakdo se hoče čim prej iznebiti ničvrednega avstrijskega papirnatega denarja in pokupiti z njim, kar se da kučjiti, dokler ne izgubi sploh vsako veljavo.

jakov priredile pred deželno zbornico burne demonstracije, zahtevajoč znižanje cen. Zapretile so, da bodo vsak dan ponavljale demonstracije, dokler se ne ugotovi njihovi zahtevi.

Dnevne vesti

Kam plovemo? Gotovo je zastrel vsakdo, ko je prečital v večerajšnji «Edinosti» notico o odgovoru ministrskega predsednika Bononija na protest poslanca Ščeka radi nasilstev v Trstu na škodo Slovanov. Strmel je, kako more najvišji uradnik in predstavitelj države še sedaj — ko je resnica neoporečno ugotovljena — trditi nasprotno, češ, da je tisti nesrečni Bon Slovenec.

ROK ZA PRIJAVO VOJNE ŠKODE. Zveza slovenskih županstev nam je brzojavila iz Gorice sledeče: Po obvestilih s strani komisariata za samopravne posle v Gorici je rok za prižaganje vojne škode podaljšan do 31. decembra 1921.

Naš popravek v «Popolo di Trieste». Tukajšnjemu fašistovskemu listu smo poslali pred par dnevi popravek, v katerem smo zavrnilo netočnost, ki jo je zagrešil proti nam s tem, da je v nekem svojem posnetku iz «Edinosti» iz našega poročila o vsebini spomenice reške jugoslovske narodne stranke, ki je bila izročena italijanskemu poslaniku v Belgradu, dodal par stavkov, ki jih v dotičnem poročilu ni bilo in ki jih mi nismo tudi drugače nikdar napisali v našem listu.

Mesto našega popravka je priobčil «Popolo di Trieste» v svoji četrtkovi številki člančič pod naslovom «Juha in zmoceni kruhi», v katerem po ovinkih priznava, da dotičnih besed ni bilo v «Edinosti». Vidi pa se mu, da poprava ni mogel požrti. Hoče dokazati, da so njegove «listine» vsaj upravičene. Pograbil je drugo mesto v istem našem poročilu ter nam napravil pri svojih pristaših novo «reklamo» z novo netočnostjo. Prav ob zaključku odstavka, ki ga je «Popolo» vzel na nos, je rečeno, da «Reka more pričakovati samo od Jugoslavije svoje rešitev».

Tako popravljajo naše zavrnitve in tako poročajo svojim čitateljem o našem pisanju. Mi nismo pričakovali, da bi se «Popolo di Trieste» ustrašil «avstrijskega tiskovnega zakona» ter da bi dobesedno priobčil naše zavrnitve, dasi je ta zakon v pokrajini edino veljavni in se tudi po njem sodi v imenu italijanskega kralja.

Ker tudi mi z naše strani nikakor ne maramo jahati na paragrafi, smatramo to zadevo za zaključeno. Moramo pa proti takemu poročanju odločno protestirati, naj že izvira iz nemarnosti, neznanja ali iz česar koli.

Izpitne komisije za učitelje. Glavni civilni komisariat javlja: Naučno ministrstvo javlja, da se bodo letošnji jesen zopet vršili sposobnostni izpiti za poučevanje in ljudskih solah. Izpitne komisije bodo imele svoje seje v Tolminu za slovenske, na Voloskem za hrvaške in v Trbižu za nemške ljudske šole. Kdaj se bodo izpiti vršili, bodo naznanile dotične komisije same. Prošnje za pristupitev k izpitu je treba vložiti do 15. novembra t. l.

Tržaško kolesarsko društvo «Balkan», izreka tem potom vsem, ki so v katerikoli oziru pomagali pri kolesarski dirki za «Primorsko prvenstvo», najtoplejšo zahvalo. Izrečno se zahvaljuje g. Janku Čebu iz Barkovlj, ki je edini stavil svoj avto brezplačno na razpolago, dalje g. drju Justu Pertotu, ki je sledil dirki, da v slučaju nezgode pomaga, Goriski Slovenski «Omladina» za pomoč pri organiziranju kontrole in okrepčevalnice v Gorici, gg. Baudažu in Garlati-ju iz Kanala za pomoč pri kontroli v Kanalu, Sportnemu klubu v Postojni, ki je pomagal pri kontroli v Razdrtem ter celo sam na svoj račun tamkaj aranžiral okrepčevalnico, in slednjič še g. A. Povhu, ki je blagohotno prevzel kronometracijo ter g. dru F. Mikuletiču za poročevanje. Posebno se moramo zahvaliti tudi «Sežanski godbi», ki je pred odhodom in po dohodu kolesarjev na cilj sviral razne komade ter na ta način pripomogla do sijajnejšega uspeha, ne da bi za to zahtevala odškodnino. — Ne smemo pa pozabiti ter popolnoma prezreti vseh onih, ki so nam obljubili

svoje sodelovanje z avtomobili in motocikli, a so nato pozabili. Pri dirki je g. Čeh izgubil «pumpo» za avto. Kdor jo je našel, je naprosen, da nam jo pošlje proti povračilu stroškov. Darila se bodo čimprej razdelila. Dan in kraj se bosta objavila v «Edinosti».

Tržaško kolesarsko društvo «Balkan» pozivlja vse one, ki niso še vrnili nabiranih pol, da jih čimprej vrnejo, da zamore društvo sestaviti točne sezname. Člani so naproseni, da poravnajo zaostalo članarino radi odsotnosti blagajnika pri predsedniku ali pa tajniku, člani odsekov pa pri blagajnikih odnosnih odsekov. V slovo! Primoran vsled nastalih razmer se je naš fotograf in zvest narodnjak Anton Jerkič, preselil za stalno iz Trsta v Gorico. Zahvaljuje se toplotno vsem, ki so ga dobrohotno podpirali na izvrševanju njegove obrti. Vsem prijateljem in znancem kljuje bratski Na zdari!

Zalostni pojavi. Pod tem naslovom je prinesla nedeljska «Edinost» od 16. okt. št. 242 dopis ki je več škodoval kakor koristil stvari, za katero se je potegoval pisec. Z njegovim dopisem je hotel povedati javnosti vzrok današnjih razmer v naši vasi, a s temi je zadel ravno take osebe, ki so pri vseh stvari popolnoma nedolžni. Predvsem bi bilo dobro, da bi se bil prej natančneje informiral o delovanju učiteljskega na Opcinah. Na tej šoli delujejo nekatere učne moči že desetletja in te znajo bolje kot omenjeni presojeti stare in nove case. Vzvišena naloga, ki se je učitelstvo prav dobro zaveda, mu je bila cilj takrat kot sedaj: neumorno delovali za blagor našega ljudstva. Tako je delalo in delal! Vprašamo g. dopisnika: Ali ve, da je šolska vzgoja tesno vezana z domačo, da mnogokrat stariji porušijo to, kar je učitelj s trdom zgradil? S tem jet udi povedano, zakaj je pri nas danes tako in nič drugače. — Gospod dopisnik! Bi ne bilo bolje napisati nekaj vrstic, ki bi blagodejno vplivale na naše ljudstvo, ki tava nevedoč kam bi krenilo, namesto z neprimisljenim in nelogičnimi besedami jemati ljudstvu zaupanje do vzgojiteljev njegovih otrok. Prizadeti.

Poverjenika «Goriške Matice» prosimo, da pride danes ob 10 v «Del. kons. društvo» pri Sv. Jakobu, kjer mislimo naročiti knjige. Sentjakobčani.

Danes od 11—12 se sprejemajo naročila, oz. naročnino (5 lir) za knjige «Goriške matice». (S. Francesco d'Assisi 20, I). V sredo pa od 17—18. (Glej pod «Književnost in umetnost!»)

Iz tržaškega življenja

Ranjeni pastirček. Včeraj ob prvih jutranjih urah je bil pripeljan v tukajšno mestno bolnišnico 13 letni pastirček Leopold Grobar, sin revnih, a poštenih staršev v neki vasi pri Trnovem. Fant je bil nevarno ranjen od lovske puške v hrbet. Leopold, ki je bil uslužben pri sosednem posestniku kot pastir, je gnal pred večeršnjim jutraj čredo ovc na pašnik, kjer pa je bil po krivdi neopreznega lovca obstreljen. Tamosnji orožniki izsledujejo neopreznega lovca.

Roparski napad. 52 letni kmet Anton Markežič iz Pregarj pri Motovunu se je vračal pred večeršnjim jutraj iz bližnjih vasi, kjer je bil prodal nekaj poljskih pridelkov, proti domu. Med potjo, par kilometrov pred vasio Pregarj, so ga obkolili štirje tolovaji in zahtevali od njega vse denar, ki ga ima pri sebi. Prestrašeni kmet je izročil tolovajem kakih 50 lir. Nato so ga tolovaji premlatili, mu zagrozili, naj nikomur nič ne pove, kaj se je z njim zgodilo, in so pobegnili v goščavo.

Ranjeni kmet je bil pripeljan z nekim tovrstnim avtomobilom v tukajšno mestno bolnišnico. Tamosnje oblastvo je aretiralo še isti dan dva neznanca, ki sta se najbrž udeležila roparskega napada.

Vesti z Goriškega

Iz Kobarida. O naših krajevnih imenih se je v naših listih že mnogo razpravljalo. zlasti lani. Nekaj naših, ki so celo čez druge postavljene, ni zasledovalo onega pisanja. K tem spada oni «gledalec» v Edinosti min. četrtka, ki je po navadi ocenilv igro in petje — nenavadno pokaral občinstvo ter podal nauke «Sužicem». Če je že prišel letos s severa domov na počitnice, bi se bil moral udeležiti one veselice v «Sužidu» ne le kot «gledalec», ampak tudi kot «poslušalec». Kot tak bi bil spoznal ne le od domačih, ampak tudi od tujih obiskovalcev, da se ne zove vas kakor so bili zapisali tuji gospodarji kot na prvo liho — in kakor nosi društveni pečat ime «Sužid», ampak Sežid od sv. Egida, ki se tam posebno časti — in da hočejo ostati tam prebivalci Sežici, ne pa kakl «Sužici». Z isto pravico, kakor pišemo St. Peter, S. Lovrenc itd., bi lahko pisali — z laškimi izgovorom: S. Ežid Kdor se je kdaj util slovenske slovnice, bi moral vedeti, da prehaja d v j — pred soglasniki, kakor Blejsko jezero, kobarijski zvonik, krejski zvonovi itd. To tudi radi naglasa. Vsak tujec bo poudarjal tak kritika Sužice — koj na prvi zlog. Kak obstrukciji jezikoslovec bi potem zgatil v en koš vsa lastna imena — kot slovenska — radi končnice i d kakor Kobarid, Prosnid in popačeni Sužid — ne glede na koreniko, na izpeljavo itd. Pred dvema letoma se je to tudi raztožilo v sežijski cerkvi — Sežijcem v ponos.

Par streljajev od Sežida na hričkih pod Matajurjem in pod Veliko in Malo glavo sedi za polovico manjša vas Svina po imenu. Tega imena ni bilo poprej nikjer brati. Priti je morala vojna, da so ga zapisali na prvo liho. Vzrok je razumljiv! Ali z ono domačo živaljo nima nobenega stika. Izvora je staroruskega, kakor Svino na Krasu in Svinak nad Bovecem. (Nemci so potegnili iz popačenega Svinjaka — kar Schweinsrüssel = rilec). Ljudje sklanjajo ime lepo v množini. Le tujci rabijo edino ali pa se zatekajo k svetniku, sv. Andreju, tamosnjemu patronu. Čudno, le tujci in taki, ki «znajo več kot hruške peč» — se izogibajo svetnika v Sežidu; tukaj pa na Svinih ga kličejo na pomoč — v zadregi, ker ne poznajo slovnice in ker ne poslušajo domačinov. Ali bo kak drugače.

Minulo nedeljo se je obhajal kobarijski sejm, ali močnikar — po prvem vintu — pravzaprav moštu, ki je navadno gost, kakor močnik. Brez razgrajanja in brez ekscesov ni bilo. Pijejo le boji laško vino, ki je k večjemu za Lahe. Naš svet vsi proti jutru — in za naše ljudi raste pičča, kjer poprej

Iz Knežaka. V nedeljo 16. oktobra je bil pokopan tako imenovani »Stakarjev Andrejček«. Navadno se pišejo posmrtnice velikim možem, zaslužnim za narod. Naj bodo te besede posvečene možu, ki je živel v najbolj skromnih razmerah, neznan svetu, a je dolgo vrsto let vestno izpolnjeval dolžnosti svojega nakega stanu — naj bodo posvečene — revežu-trpinu! V mladosti je nosil pošto slednji dan, tudi ob največjih zametih, iz Zagorja v Knežak zelo vestno. Potem je oskrboval veliko let nočno službo ali stražo v Knežaku za 10 krajcarjev od noči. Spanja skoraj ni poznal. Bil je tudi več let grobokop. Ko je opešal, je (po naravi totast) dolgo vrsto let skoro zastoj gonil meh na cerkvenih orgljah in težko lezel po stopnicah gor na kor in to še 14 dni pred smrtjo. Ko so neki hoteli prekopati grob njegove matere, se je vlegel nanj, da tega ne dopusti in res počiva v njem. Čudno in značilno za človeka, ki je bil samotar in omejen. Ljubil je Knežak in se ni hotel dati prepeljati v bolnišnico. Zato so se mu na domačini, posebno fantje ob njegovi smrti nekako oddolžili za vse, kar jim je dobrega storil. Napravili so mu pogreb prvega razreda, seveda zastoni, močan pevski zbor mu je pod vodstvom gosp. organista zapel tri lepe žalostinke in domači grob duhovnik mu je izpregovoril ob odprtem grobu kratke, gniljive besede. Ljudstvo se je udeležilo spreveda v zelo velikem številu. Mladina, ki se pa uči od ranjkega Andrejčka-trpina, kako se tudi na tihem lahko dela nesebično in požrtvovalno za naš narod!

Vesti iz Istre

Iz Ricmanj v odgovor. Nekdo nas je v četrtkovni številki »Edinosti« po krivici obsojal, da se na ricmanjski slavnosti nismo pokazali s svojimi instrumenti, ko je šlo vendar za pomoč istrskim žrtvam. Očita nam, da smo pa po gostilnah za par litrov ciganih do nedelje tik pred prireditvijo. Dopisnik opravičuje sicer nekatere iz našega društva, blati pa direktno našega »kapobanda«. Ker pa smo vsi složni, se čuti prizadeta vsa naša organizacija.

V obrambo navajamo sledeče: Res je, da smo sem ter tja igrali ob nedeljah po gostilnah. S tem smo napravili ljudem nekoliko veselja in smo ob enem pridržali mladino doma, ki sili sicer v neko gostilno v bližnji vasi, kjer vsi gostilničarji obrt neki Neslovenec, ter plešejo tam na »orkestron«. Mari pa je Bog ve kak greh, če smo sprejeli prigrižek, ki nam ga je ponudil gostilničar? Ob enem pa ugotavljamo, da so nam nekateri »fimi gospodje« očitali, da sloba sviramo in da bi bilo najbolje, če bi dali instrumente na kant. To vemo tudi mi, da ne igramo predobro. Saj nimamo ne primerne učitelja in ne nekaterih glavnih instrumentov. Vidite: ravno to je bil vzrok našemu nesodelovanju na prireditvi! Saj ve vsak pameten človek, da je vse kaj drugega, če se igra v gostilni le za zabavo, ali pa na slavnosti pred številnimi gosti, med katerimi je tudi gotovo muzikalčno nabozbraženih. Končno more potrditi predsednik pevskega društva »Slavec«, da smo bili pri njem in ga prosili, da bi nam izposloval dva tuja godca, da bi mogli sodelovati. Ker je bil odgovor nepovoljen, smo bili prisiljeni odkloniti povabilo. — Odbor godbe v Ricmanjih.

Nečuvno nasilje. Iz Buzeta: Prejšnjo nedeljo dne 9. t. m. so izvršili tu znani elementi nečuvno nasilje. Došli so po sv. maši v zakristijo, kjer so začeli kričati na navzočega gospoda kapelana in mu grozili, da naj pazi, ker danes ali jutri bi se mu moglo kaj zgoditi! In zakaj? Evo zato, ker je po prvi maši izmolil tri češčenarije v slovanskem jeziku in ker je pri glavni maši prečital sv. evanجيلj v istem jeziku ter molil na koncu sv. maše anglosko češčenje! Taka je navada od nekaj. Dotičniki so bili v cerkvi navzoči, a so v znak protesta odšli. Na to so prišli v zakristijo, kjer so nastopili kakor gori rečno. Rekli so, da so tu oni gospodarji in ne škof! Škof da naj gre k vragu! Odsli so od tu v ljubeznjivim nasvetom, naj g. kapelan zapusti Buzet! — To je res nečuvno nasilje, ki prihaja v kako neznošnih razmerah živimo, ko niti v cerkvi ne moremo mirno moliti svojega Boga! Ali se ne zdi civilnim in cerkvenim oblastim, da je že skrajni čas, da se z vso odločnostjo napravi konec takim razmeram?!

MLADIKAR:

Paylina Pajkova*)
(1854—1901.)

Ob 20letnici njene smrti.

»Kdor dušno živi, ne umrje.«
Do novejših dobe Slovenci nismo imeli narodnih pisateljic, oz. pesnic. Prva slovenska pesnica, ki se je prikazala na polju slovenskega slovstva, je bila Fani Haumannova*) († 1853.) Druga je bila znana dr. Tomanova žena, prerano umrla Jospina Urbaničeva-Turnogradska*) (1833—1854), ki se je v »Slovenski Bčeli« (Nedolžnost in sila, Izdajstvo in sprava, Slavjanski mučenik, Svatoj puščavnik, Zvestoba do smrti) in v Razlagovi »Zori« (Boris, Trdislav, Rožmanova Lencica) poskušala s preprostimi povestnicami. Tretja slovenska pesnica je ljubljanka Lujiza Pesjakova (hči dr. Chrobata), ki nam je znana po mnogih lepih pesmih in neznanih novelah (v »Novicah«, »Glasniku«, »Zvonu«, »Kresu« i. t. d.). Četrta ženska — pisateljica, ki praznujemo letos dvajsetletnico njene smrti († 1. rožnika 1. 1901) pa je naša rojakinja, Gorjanka Pavlina Pajkova. Naša dolžnost je, da se jo spominjamo, ob tej priliki, da ji posvetimo par vrstic!

*) Viri: D. Grafenauer: »Kratka zgodovina slovenskega slovstva.« — »Moh. koledar«, 1903.

1) Glej »Čas«, 1914.

2) »Mariborska tiskarna« je izdala letos njene »Zbrane spise«.

1. Njeno življenje.
Pavlina Pajkova se je rodila dne 9. maleda travna leta 1854. v Paviji (Italija), kjer je bil njen oče — Jože Doljak iz Solkana pri Gorici — svetnik pri sodnji. Mati naše Pavline pa je bila hči profesorja Milharčiča v Gorici. Ko je imela Pavlina šest let, je osirotela: zgubila je očeta in mater. Tedaj jo je njen atric Matija Doljak (posestnik in župan v Solkanu) vzel k sebi.

Vzgoja Pavline Pajkove v prvih letih je bila italijanska; v hiši svojega strica-župana je prišla šele naša mlada Pavlina — poznejša slovenska pisateljica — v prvo dotiko s slovenskim narodom in s slovensko govoro; tako se je Pavlina navzela slovenskega duha in misljenja ter se kmalu priučila slovenske materine besede.

Na dom njenega strica Matije Doljaka so pogosto zahajali izobraženci (stric je bil namreč tudi goriški deželni poslanec); tako so ti ljudi blagodejno vplivali tudi na razvoj Pavline Pajkove. Ne dolgo potem je nastopala kot navdušena deklamovalka na odru goriške in solkanske »Citalnice«.

Tako so pretekla leta naše mlade Pavline, dokler se ni nekega dne spoznala s tedanjim urednikom leposlovnega in poučnega časopisa »Zora«, prof. dr. Jankom Pajkom ter se z njim (leta 1876.) poročila v Mariboru. Toda že dve leti po poroki je morala mlada žena zapustiti domovino. Njen mož je kot profesor služboval najprej v Gradcu, nato osem let v Brnu (Moravsko), končno enajst let na Dunaju. Leta 1899. je njen mož stopil v pokoj ter se kot pojem preselil v belo Ljubljano, kjer je po hudi bolezni umrl († 7. listopada leta 1899.) Pavlina Pajkovi je Bog dal dva sinova: Milana in Božidara.

Dve leti po moževi smrti je tudi ona izdihnila blago dušo (1. rožnika leta 1901.)
2. Pavlina Pajkova — slovenska pisateljica.
Pavlina Pajkova je začela pisateljicati leta 1873. S početka je bila pesnica; njene njene prve pesmi so bile natisnjene v »Zori«, ki jih je izdala pozneje v posebni zbirki (leta 1878.) Kmalu zatem pa se je posvetila popolnoma pripovedništvu. Učila se je pri estetiku in kritiku Josipu Stritarju. Vpliv Stritarjevega »Zorina« (svetozalje) se pozna jasno v njenih »Odlomkih iz ženskega dnevnika«. V ozračju romantike se gibljejo tudi njene novele v dr. Sketovem »Kresu« (Pripovednik v sili, Roka in srce itd.); individualnost Pajkove pa se javlja v slikanju ženskega karakterja; to jo vedno največ zanimajo. Njeni romani, ki jih je objavljala v »Dom in svetu«, »Kresu«, Ljubljanskem Zvonu« (Dušne borbe, Judita, Arabela, Spomini tete Klare i. dr.) so tudi sličnega značaja. Za »Družbo sv. Mohorja« v Celovcu je napisala več poljudnih povesti (Dora, Dneva ne pove nobena pratika, Domačija nad vse, Najgotovejša dota, Zivljenja križi).

Pavlina Pajkova se je poleg pripovedništva zanimala tudi teoretično za etična vprašanja (Aforizmi o ljubezni, o ženstvu, o prijateljstvu i. dr.)
Pavlina Pajkova zavzema v zgodovini naše literature odlično mesto. »Rojena v solčni Italiji in vzgojena v mili goriški okolici, si je ohranila vedno živahen in svež značaj. Bila je jako izobražena gospa in spretna pisateljica, ki je slovenskemu slovstvu poleg mnogih povesti podarila tudi precejšnjo število pesmi in poučnih sestavkov.« (Dom in svet.) Slava njenemu spominu!

Književnost in umetnost

Nove skladbe. Izšle s v lični opremi: »Skladbe za mešanici in moški zbor«, zložil Vinko Vodopivec, cena 3 lire, dobiva jo se v prodajalni Kat. tiskovnega društva v Gorici (Montova hiša). Skladbe so lahke in melodične. Ker nam takih skladb zelo primanjkuje, zato te skladbe zlasti podeželskim pevskim društvom toplo priporočamo. Zbirka obsega 6 moških in 4 meš. zbor.

Primorski odmevi. Knjižotnica Ig. pl. Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani je izdala klavirsko skladbo pod gornjim naslovom. Pridelil jo je za klavir Jos. Fr. Breznik. Delo je izšlo v zelo mični obliki. Stane K 21'60.

Gospodarstvo

Reorganizacija Narodne banke v Jugoslaviji. Kakor poroča »Jugoslovanski Lloyd«, je izjavil finančni minister, da bo Narodna banka osnovala svoj poseben devizni oddelek in bo iz emisijske banke postala tudi devizna centrala. Posledice suše na Češkem. Vsled velike suše in pomanjkanja živinske krme se je število živine v Češkoslovaški znatno skrcilo. Zato pa so se povečale zaloge usnja in je tudi povpraševanje po usnju v Nemčiji večje, ker se tam, kakor znano, sirovine obdelujejo dovršeno in so cene poskočile skoro za dvakratne cene v Češkoslovaški. Zato so trgovci v Češkoslovaški začeli izvažati kože v Nemčijo, čemur so se pa uprli tovarnarji rokavice. To je dalo povod vladi, da je izdala poseben pravilnik za izvoz kož iz Češkoslovaške.

DAROVI

Mesto venca na grob pok. Jakoba Trošt daruje M. Naberšoj L 10 za otroški vrtec pri Sv. Jakobu. Denar prejel blaginjak.

Nagrajene tržaške destilerije
RENZO RICCI & C.o
Vermouth — likerji — sirupi.
Ravnateljstvo in uradi v ul. Miramar št. 7, l. Tovarni v Barkovijah in v prosti luki št. 33.
Absolutno konkurenčne cene na podlagi zadnjih znižanj.

Velika zaloga in tovarna pohištva
A. JUG — Trst
Tovarna ulica sv. Martiri št. 21
Zaloga ul. sv. Lucija 5 in ul. dei Fabbri 10
Velika zaloga spalnih in jedilnih sob, kuhinjskega pohištva kakor tudi drugih predmetov.
Delo solidno. Cene zmernie.

„ITALIA PREVIDENTE“
Vzajemno zavarovalna anonimna družba proti požaru. — Glavno zastopstvo v Rimu.
GLAVNO ZASTOPSTVO
Trst, ul. S. Nicolò št. 11, l. n.
Telefon št. 24-86 bis 759
Agenti in zastopniki po vseh glavnih krajih.

KUPITE
Orala št. 5 po L 380.—
" " 7 " L 480.—
" " 10 " L 540.—
" za vinograde " L 390.—
" " okopavanje " L 320.—
Zaloga: Ing. RIGHI & VIDOVICH
Trst, Via Sanità 8 (vogal Via Porporella)

Zaloga domačih vin:
belega vipavca, istrskega refoška in kraškega terana na debelo in za družine.
— Postrežba na dom in tranzito. —
Novo sladko vino.
Ul. Cunicoli št. 8. Štrancar.

Na prodaj:
posestvo pri Mariboru, 28 oralov, z vinogradom, posestva do 300 oralov, mlin, žaga, hiše, trgovine, gostilne, restavracija s 4 oralni zemlje v Mariboru, tovarna, hotel s kavarnom na Štajerskem. — Pojznila daje Zagorski, Maribor, Bavarka ulica 3. (827)

KRONE,
srebro in zlato
kupujem po zvišanih cenah
ter plačujem 5 st. več kot drugi
Via Pondares 6, l. desno.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, l.
sprejema hranilne vloge
od L 1 dalje.
Navadne vloge obrestuje po
4 1/2 %
večje po dogovoru
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.
Daje posojila
po najugodnejših pogojih na vknjžbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.
Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

POZOR!
Prodajalci in mizarji!
Okraški za rakve, pajčolanasta pokrivala, obleke in čevlji za mrtvece. 832
Zaloga na debelo po zmernih cenah
A. Kunze, Trst, Via Ugo Foscolo št. 15.

Bolezen na gobcu in parkljih
ozdravi v kratkem
mного let preizkušeno zdravilo
ki se dobiva 856
v lekarni v Sežani.

ETERNIT
Zaloga: Trst, Piazza Vittorio Veneto 4
36 (prej Piazza delle Poste).

KOŽE USNJE
ter vsi v čevljarsko obrt spadajoči predmeti
ulica Udine št. 49
(prej Belvedere)
Priporoča se
F. CINK
(27)

ALFA-LAVAL izdeluje najboljše stroje in opreme za mlekarne in strane.
Te pri nas že pred vojno splošno upeljana tvrdka instalira kompletne mlekarne s parnimi napravami, pasterezatorji, hladilniki, posnemalniki, pinjami, tehtnicami za mleko, črpalnicami, kavgljami itd., razprodaja pa tudi posamezne stroje in obavlja popravila pri njej kupljenih strojev.
Se posebno znani pa so njeni posnemalniki.
Alfa-Lavalovi posnemalniki se izdelujejo v vseh velikostih. Najmanjši snema 1 liter mleka na minuto in e vporabljen v najmanjših gospodarstvih (20-30 l. mleka na dan). — Za vsa podrobna pojava nila, cene in nabave se je obrniti na
Ing. D. Gustinčič, Trst, Sv. Ivan 1009. (11)

Pozor na domačo tvrdko!
FRANC SAUNIG, Gorica, Gosposka ulica sedaj Via Carducci št. 25, naznanja slavnemu občintvu, da ima veliko izbero **živahnih strojev** več vrst za krojače, šivilje in čevljarje
iz najboljših nemških tovarnen, katere Jamči 10 let.
Daje velika izbira dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštine prosti. Lastna mehanična delavnica. 45
Podružnica v Kobaridu št. 21. Podružnica v Kobaridu št. 21.

100.000 CEPLJENIH TRT
močnih in lepih, različnih vrst, kakor laški rizling, rebula, glera, mejina, bela in rudeča žlahtnina, refošk i. dr. cepljenih na »Rupestris moncola« in Riparia portalis, ter
500.000 BILF Rupestris monticola in Riparia portalis je na prodaj pri oskrbništvu veleposestva grofa Coronini v Sv. Petru pri Gorici.

Uvozna agencija jestvinskih specialitet
CARLO GULLIN
Trst — Via S. Maurizio št. 11, Telefon 43-98 — Trst
Zaloga na debelo:
sira, svinjine, koruzne moke, konserv, riža, polenovke, neapeljskih testenin, ovsu in koruze.

Najstarejši slovenski denarni zavod.
Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poroštvom,
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca št. 19, l. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Daje posojila na vknjžbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.
Uradne ure za stranke od 9 do 13.
Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.
Št. telef. 25-67.

Kdor želi imeti krasno sliko po nizki ceni, naj se obrne samo na **Fotografski zavod DAGUERRE** Corso Vittorio Emanuele št. 39
-- Razglednice od 10 lir naprej --

Urarna in zlatarna
FRANCESCO BUDA
Trst, Via Scalinata št. 1
sprejema vsakovrstna popravila. — Cene vedno najnižje. 41
Kupuje srebrne krone.
Pozor na naslov! Pozor na naslov!

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.
Podružnice:
Celje, Borovlje, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor Ptui.
Deliška glavnica K 50.000.000. Rezerva K 45.000.000
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3% obrestovanju na žiro-račune proti 3% obrestovanju. Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.
Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13

JADRANSKA BANKA:
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prezema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.
Beograd, Celje, Dubrovnik, Rotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu